

2 Богуш А.М., Маліновська Н.В. Перші кроки грамоти: передшкільний вік : навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2013. 424 с.

3 Гужанова Т.С. Формування мовної компетентності у старших дошкільників за допомогою казок у світі Концепції «Нова українська школа». *Система підготовки майбутніх фахівців у контексті становлення Нової української школи* : монографія. 2019. С. 188–201.

*Анна ЛЕСНЯК,
Віра ЮЩИШИН
Дрогобич*

РОЛЬ СІМ'Ї У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Важливу роль у вихованні дитини відіграють батьки, які допомагають вихователю розкрити її особистість, звернути увагу на її індивідуальні особливості. Саме батьки є тим першим середовищем, у якому вона соціалізується, отримує нові емоції, почуття. Отримуючи від батьків почуття любові та турботи, дитина відчуває захищеність і безпеку. Розуміння того, що її люблять, і що найважливіше – ця любов не буде змінюватися від ситуацій, у яких вона може опинитися, формує у дитини впевненість щодо постійної любові, підтримки, розуміння.

З метою підтримки контактів між дітьми та батьками, налагодження взаєморозуміння між ними, батькам необхідно постійно проявляти ініціативу щодо подій, які відбуваються у житті дитини. З погляду дорослого це можуть бути неважливі речі, однак на їхній основі дитина вчиться висловлювати свої емоції, почуття, оцінює свої дії та вчиться аналізувати дії інших.

Варто зазначити, що батьки на підсвідомому рівні одні з перших розпочинають процес формування у дитини гендерної ідентичності. Вони розуміють, що займаються вихованням та розвитком своїх дітей, але переважно це відбувається на основі наслідування дітьми їх поведінки. Поведінка батьків часто залежить від певних чинників, таких як національні, культурні, родинні, сімейні традиції, а також від їхнього рівня вихованості.

У своєму дослідженні Н. Бондаренко зазначає, що «...характерною ознакою часу стало постійне збільшення кількості дітей, які зростають в кризових сім'ях, де виховна практика батьків зводиться до жорстокого поводження з дітьми, мають місце використання фізичних покарань, батьки втрачають авторитет, відносини у сім'ї формальні, а стиль спілкування – диктаторський. Для вирішення цих проблем в Україні здійснюється соціально-педагогічний патронаж сім'ї для надання допомоги родинам, діти яких, з різних причин не відвідують дошкільні заклади» [1, с. 10].

Сьогодні педагогам варто прикласти значних зусиль для ознайомлення батьків з проблемами розвитку особистості дитини, а також для їх підвищення рівня загальної педагогічної культури. Це вимагає серйозної професійної підготовки вихователів щодо правильного вибору форм та методів роботи з батьками. Важливо, щоб вихователь зумів пробудити у рідних дитини бажання змінюватися, ставати кращими, розвиватися, цікавитися новинками. Батьки, які працюють над розвитком та удосконаленням своєї особистості, з легкістю допоможуть своїй дитині у формуванні особистісної ідентичності [4, с. 57].

Варто зауважити, що відносини між дітьми та батьками не можуть самотійного сформуватися, їх необхідно налагодити та будувати. Передовсім це – постійний діалог, емоційний контакт тощо. Батькам потрібно постійно пізнавати свою дитину, розкривати у ній нові уміння, наголошувати на її індивідуальності, неповторності. Знання про внутрішній світ дитини, розуміння її потреб та допомога у подоланні труднощів допоможуть встановити міцний зв'язок між нею та батьками.

Щоб стати справжніми виховниками, батькам доцільно досягти певного рівня педагогічної культури. Насамперед вони повинні володіти теорією і методикою виховання, дошкільною педагогікою і психологією, що забезпечить створення успішних умов розвитку та виховання дитини [2, с. 19]. Важливо, щоб батьки виховували потребу у спілкуванні, врахуванні культури, харчуванні дітей, формуванні потреби фізичної активності, у позитивному мисленні, посмішці тощо.

Важливе значення у формуванні педагогічної культури батьків має самоосвіта. Це насамперед самотійний пошук інформації, читання та ознайомлення зі спеціальною психолого-

педагогічною літературою. Завдяки можливостям інтернет-ресурсів батьки мають можливість ознайомитися з новинками, отримати потрібну інформацію з того чи того питання, здобути необхідні знання з тієї чи тієї проблеми [3, с. 4].

Педагоги стверджують, що на практиці часто зустрічаємося з безвідповідальним ставленням до реалізації виховних завдань, недостатній рівень вмотивованості батьків щодо розв'язання питань розвитку і виховання дитини, небажання встановити дружні взаємини між членами сім'ї, що стає наслідком формування у дитини невпевненості у собі, низької самооцінки, негативних способів самоствердження у середовищі [3, с. 5].

Проблема сімейного виховання безпосередньо пов'язана із появою негативних явищ – насильства у сім'ї, соціального сирітства, неповних сімей, невиконання батьками обов'язків щодо питань розвитку і виховання дітей тощо.

Вивчення досвіду роботи ЗДО свідчить, що їхня діяльність щодо формування педагогічної культури батьків є багатогранною. Вихователі використовують індивідуальні і групові форми роботи. Поширеними формами просвітницької діяльності з батьками є батьківські лекторії, консультації, батьківські збори, бесіди, семінари, конференції з педагогічної проблематики, ділові ігри, тренінги та ін.

На нашу думку, кожна з цих форм роботи є доцільною, її варто проводити залежно від ситуації. Змістова наповнюваність має відповідати сучасним вимогам, враховувати соціально-економічні чинники, проблеми сучасної сім'ї.

Цікавим і результативним, на нашу думку, є залучення до освітнього процесу у ЗДО педагогів-новаторів, медиків, психологів, відомих людей, які добре обізнані у проблемах розвитку та виховання дітей дошкільного віку, можуть допомогти у з'ясуванні проблем та запропонувати шляхи їх подолання.

Вихователю доцільно налагодити стосунки «батьки – діти». З цією метою особливу увагу звернути на залучення батьків до різних сфер діяльності ЗДО, до організації освітнього процесу, впливу на атмосферу у спілкуванні, створення доброзичливих стосунків, проявляти інтерес до батьків, реалізувати індивідуальний підхід під час бесіди [5, с. 72].

Зазначимо, що у формуванні педагогічної культури важливе значення мають спільна участь у підготовці і проведенні свят та

розваг. Ефективними тут є такі форми роботи: День матері, День батька, Тиждень сім'ї, виставка дитячих малюнків, свято «Я і моя сім'я» та ін. Ця діяльність забезпечує спільне проведення дозвіллєвого часу, пізнання інтересів і потреб дитини, її взаємодію з іншими дітьми і дорослими.

Отже, у формуванні педагогічної культури батьків вагоме місце займає спільна діяльність вихователя і сім'ї. Однак вихователям потрібно спрямовувати батьків на самостійне розв'язання виховних проблем, орієнтування у величезному інформаційному потоці, добір необхідної літератури, роблячи акцент на самоосвіті. Ключовою ідеєю є мотивація, бажання батьків виховувати свою дитину. Від цього, а також рівня педагогічної культури батьків залежатиме їхнє бажання підвищувати рівень сформованості педагогічної культури, отримувати нові знання, поліпшувати батьківсько-дитячі взаємини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко Н. Використання виховного потенціалу сім'ї у формуванні ціннісних основ особистості старшого дошкільника. *Молодий вчений*. 2018. № 10.1 (62.1). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/10.1/3.pdf>
2. Воронова С. Педагогічна культура батьків: виклики та шляхи формування. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського*. 2020. № 3. С. 17–23.
3. Ладивір С. Секрети батьківської педагогіки. *Дошкільне виховання*. 2008. № 6. С. 3–6.
4. Сінельнікова Н. Педагогічна культура батьків як умова ефективного виховання дітей. *Імідж сучасного педагога*. 2015. № 5. С. 56–58.
5. Шаповалова О. Роль сім'ї у дошкільній освіті: теорія і практика : навч. посіб. Суми : Ред.-вид. відділ СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2019. 225 с.